

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
МІНІСТЕРСТВА ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-
педагогічної та
навчальної роботи

О.І. Гура

(підпис)

(ініціали, прізвище)

« _____ » _____ 20 _____

р.

ІСТОРІЯ ОБРОЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА
(назва навчальної дисципліни)

ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
підготовки бакалаврів
напряму 6.020201 «Театральне мистецтво»

(шифр за ОПП _____)

Кафедра акторської майстерності

2014 рік

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО: кафедрою акторської майстерності, факультету соціальної педагогіки та психології ЗНУ

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ Гончаренко Ю.В. канд. пед. наук, доцент.

ОБГОВОРЕНО ТА РЕКОМЕНДОВАНО ДО ЗАТВЕРДЖЕННЯ КАФЕДРОЮ акторської майстерності

«29» серпня 2014 року, протокол № 1

Завідувач кафедри, доктор пед. наук, професор _____ Г.В. Локарева

Вступ

Програма вивчення навчальної дисципліни «Історія образотворчого мистецтва» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавр напряму 6.020201 «Театральне мистецтво».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є методологія образотворчого мистецтва.

Міждисциплінарні зв'язки: курс „Історія образотворчого мистецтва” є підґрунтям для опанування таких дисциплін, як „Історія світового театру”, „Майстерність актора”, „Психологія творчості”. У ході засвоєння курсу надаються первинні знання з теорії образотворчого мистецтва, що формують естетичну свідомість студентів.

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

1. . Найдавніше мистецтво світу. Мистецтво Західної Європи V – XVII ст.

2. Мистецтво Західної та Східної Європи XVIII - XX ст.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Історія образотворчого мистецтва» є розкриття сутності та специфіки образотворчого мистецтва, закономірності його історичного розвитку, формування естетичних почуттів студентів та системи їхніх художніх цінностей.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Історія образотворчого мистецтва» є :

1. ознайомити студентів з характерними рисами образотворчого мистецтва;
2. розкрити етапи становлення образотворчого мистецтва;
3. познайомити з основними художніми школами;
4. вивчити творчість провідних художників, скульпторів, архітекторів світу;

5. збагатити студентів знаннями про історію образотворчого мистецтва.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

- характерні риси образотворчого мистецтва;
- основні періоду розвитку образотворчого мистецтва;
- біографії та творчість видатних художників, скульпторів, архітекторів.

вміти:

- аналізувати твори живопису, графіки, архітектури, скульптури, дати характеристику та належність до певного художнього стилю;
- оцінювати їх ідейну та художню вартість;
- висловлювати власну думку про мистецькі твори видатних художників.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 135 години, 3,8 кредитів ЄКТС.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Найдавніше мистецтво світу. Мистецтво Західної Європи V – XVII ст.

Тема 1. Найдавніше мистецтво Західної Європи. Походження мистецтва.

Загальна характеристика видів образотворчого мистецтва. Специфіка образотворчої мови. Різновиди скульптури. Жанри живопису та скульптури. Архітектура як вид мистецтва. Скульптура як вид образотворчого мистецтва. Живопис як вид образотворчого мистецтва. Виразні засоби живопису та графіки. Загальна характеристика найдавнішого мистецтва. Образотворча творчість та наскальний живопис найдавнішого мистецтва. Специфіка мистецтв у традиційних культурах найдавнішого періоду.

Тема 2. Егейське мистецтво. Мистецтво Стародавньої Греції.

Загальна характеристика античного мистецтва. Його основні етапи розвитку. Егейське мистецтво та його значення для розвитку античної творчості. Еволюція архаїчної скульптури. Вазопис Древньої Греції. Видатні скульптори класичного періоду: Мирон, Поліклет, Фідій, Пракситель, Скопас, Лісіпп. Специфіка розвитку мистецтва в найбільших містах елліністичного світу. Найвідоміші скульптурні школи елліністичної доби: родоська, пергамська, александрійська. Архітектура Древньої Греції: архаїчний та класичний періоди. Ордерна конструкція різних типів грецьких храмів. Ансамбль Афінівського Акрополя.

Тема 3. Мистецтво Стародавнього Риму. Мистецтво Римської імперії.

Загальна характеристика образотворчого мистецтва Древнього Риму. Архітектура та образотворче мистецтво періоду Римської республіки. Специфіка римської архітектури. Відкриття нового матеріалу для будівництва. Основні типи римської будови. Особливості римського скульптурного портрету. Архітектура та образотворче мистецтво Римської імперії. Створення історичного рельєфу. Видатний архітектор Римської імперії – Аполлодор Дамаський. Найбільша споруда римського зодчества – Пантеон. Неперевершена споруда I століття – Колізей. Новий тип споруди. Побутове мозаїчне мистецтво.

Тема 4. Мистецтво Західної Європи V – XIVст. Романське мистецтво XI-XIIст. Готичне мистецтво.

Специфіка архітектури середньовічного замку. Загальна характеристика романського стилю. Романське мистецтво XI-XIIст. Архітектура, скульптура, живопис. Принципи будівництва та стилістичні особливості романської архітектури. Загальна характеристика готичного мистецтва. Основні архітектурні елементи готичного собору. Архітектура готичних соборів,

вітражний живопис. Регіональні особливості готичного мистецтва Франції, Німеччини, Англії.

Тема 5. Мистецтво Візантії.

Загальна характеристика мистецтва Візантії. Культова архітектура Візантії. Формування основних типів споруд. Монументально-декоративна живопис та іконопис. Храм св. Софії в Константинополі. Канон у живопису. Візантійська ікона. Вплив візантійської художньої культури на мистецтво середньовічної Європи та Древньої Русі та України. Рух іконоборчества та його вплив на розвиток візантійського мистецтва.

Тема 6. Мистецтво Східної Європи X – XIII ст. Мистецтво Київської Русі й України X – XIII ст.

Загальна характеристика мистецтва Східної Європи X – XIII століття. Об'єднання славен у єдину державу. Роль релігії та церкви у розвитку середньовічної української культури. Язичництво та художня творчість. Специфіка розвитку мистецтва Київської Русі. Київська Русь та Візантія, її вплив на розвиток образотворчого мистецтва України. Особливості мистецтва Київської Русі. Архітектурні споруди та образотворче мистецтво Східної Європи. Значення спадщини Київської Русі в історії української культури.

Тема 7. Мистецтво Відродження XIV –XVI ст. Творчість С. Боттичелли, Леонардо да Вінчі, Рафаеля, Мікеланджело, Джорджоне, Тициана.

Історичні корені та хронологічні рамки Відродження. Характеристика архітектури раннього Відродження. Засновники архітектури – Ф. Брунеллески, Л. Альберті. Розвиток живописних художніх шкіл у період раннього Відродження в Італії. Творчість Мозаччо та С. Боттичеллі. Творчість Леонардо да Вінчі, його творчий метод і основні напрямки діяльності. Творчість Рафаеля Санті, втілення гуманістичних ідеалів епохи в його монументальних і станкових творах. Рафаель - портретист. Малюнки Рафаеля. Школа Рафаеля.

Мікеланджело і антична традиція. Основні скульптурні та живописні твори майстра. Трагічний характер його пізньої творчості. Вплив Мікеланджело на сучасне художнє життя Італії. Венеціанська школа XVI в. Роль Джорджоне у становленні мистецтва Високого Відродження у Венеції. Творчість Тиціана. Тиціан – портретист.

Тема 8. Мистецтво Європи XVI – XVIIст. Творчість М. да Караваджіо, братів Караччі, Рубенса, Рембрандта ван Рейна, Д. Веласкеса.

Мистецтво бароко в Італії. Болонська академія братів Караччі та створення академічного напрямку в живописі Італії. Особливості художньої мови і демократизм образів Караваджо. Бароко – пануючий стиль в образотворчому мистецтві Фландрії XVII століття. Творчість Рубенса. Творчість Рембрандта ван Рейна – вершина європейського реалістичного живопису XVII століття. Творчість Д. Веласкеса – вершина розвитку іспанської художньої школи XVII століття. Внутрішній світ людини в творчості Рембрандта ван Рейна.

Змістовий модуль 2. Мистецтво Західної та Східної Європи XVIII - XX ст.

Тема 1. Мистецтво України та Росії XVIII ст.: бароко – творчість І. Нікітіна, Б. Растреллі; класицизм – мистецтво Д. Левицького, В. Боровиковського.

Мистецтво України та Росії другої половини XVIII ст. Формування нової образотворчої мови. Основні теми мистецтва петровських реформ. Розквіт стилю бароко. Його особливості та національна специфіка. Рококо в руському мистецтві. Розквіт портретного живопису у творчості Т. Шевченка, Д. Левицького, В. Боровиковського. Творчий метод українських та руських портретистів. Класицизм – пануючий стиль другої половини XVIII століття. Значення мистецтва XVIII століття як першої

стадії мистецтва нового часу в Росії, частиною якої була й Україна. Специфіка національної художньої школи.

Тема 2. Специфічне різноманіття мистецтва Західної Європи XVIII ст. (пізнє бароко – Джовані Батісто Т'єполо; рококо – А. Ватто, Ф. Буше).

Загальна характеристика образотворчого мистецтва Західної Європи XVIII століття. Рух Французького Просвітництва та його вплив на зміст і форму образотворчого мистецтва. Еволюція художнього стилю бароко. Регіональні варіанти даного стилю в Західній Європі. Монументально-декоративна живопис Джовані Батісто Т'єполо. Італійський пейзаж. Архітектурні уяви Джовані Батісто Т'єполо. Розквіт рококо у Франції 1720-1740 р.р. творчість А. Ватто, Ф. Буше, О. Фрагонара.

Тема 3. Реалістична спрямованість мистецтва Західної Європи XVIII ст.: творчість Ж.Б.С. Шардена, У Хогарта, Дж. Рейнольдса, Т. Гейнсборо.

Естетика просвітництва та відображення ідеалів «третього прошарку» у французькому живопису XVIII ст.: творчість Ж.Б.С. Шардена. Розквіт нового жанру у живописі Ж. Шардена. Загальна характеристика образотворчого мистецтва Англії XVIII століття. Перемога буржуазної революції 1640-1660 р.р та його значення для економічного, політичного і культурного розвитку держав. У. Хогарт – засновник реалізму в англійському живопису XIII ст. Розквіт портретного жанру в англійському мистецтві XVIII ст. Особливості живописної творчості Дж. Рейнольдса і Т. Гейнсборо.

Тема 4. Західноєвропейське мистецтво XIX ст.: класицизм Ж.П. Давида, Ж.О.Д. Егнра; реалізм Жана Луи Ернеста Месоньє.

Франція наприкінці Великої французької революції та рання творчість Ж.П. Давида. Провідне місце французької художньої школи. Класицизм Ж.П. Давида часів директорії. Живописна мова творчості Ж.П. Давида у період імперії. Пізні живописні портрети Ж.П. Давида. Стиль ампір в архітектурі та

образотворчому мистецтві Франції XIX століття. Архітектурні ансамблі ампіру.
Ж.О.Д. Енгр – голова класичного напрямку першої половини XIX ст.

Тема 5. Романтизм, як одне з широких напрямлень у європейській культурі першої половини XIX ст. – Т. Жеріко, Е. Делакруа, Дж. У. Тернер, Дж. Констебль.

Загальна характеристика мистецтва романтизму Західної Європи XIX століття. Історичні корені романтизму. Естетична програма романтизму Франції XIX століття. Зв'язок романтизму з революційними настроями. Звернення романтиків до конфліктних, драматичних тем. Становлення романтичного напрямлення у творчій програмі французьких живописців. Творчість Т. Жеріко та Е. Делакруа. Романтизм в Англії (Дж.У. Тернер, Дж. Констебл).

Тема 6. Мистецтво України та Росії XIX ст.: творчість Т. Шевченка, І. Крамського, В. Сурикова, І. Рєпіна, В. Васнецова, І. Айвазовського.

Творчість І. Крамського, як вихователя молодих художників. Пейзажний живопис другої половини XIX ст. у творчості І. Айвазовського, І. Шишкіна. Творчість І. Рєпіна – вершина світового реалістичного мистецтва XIX ст. Значення творчості І. Рєпіна для розвитку світової художньої культури. В. Суриков – видатний портретист, пейзажист та автор історичних композицій. Творчість Т. Шевченка та його вплив на розвиток українського живопису.

Тема 7. Естетична програма та живописна система імпресіонізму II-ї половини XIX ст.. Творчість основних представників імпресіонізму.

Загальна характеристика художньої мови імпресіонізму. Бунт молодого покоління французьких художників проти салонного мистецтва. Пошуки нових виразних засобів для передавання стану природи, освічення кольору. Пошуки Е. Мане у мистецтві змістовної картини, пейзажу, портрету. Прагнення живописними засобами передати ритм життя великого міста, миттєвий стан

природи. Творчість К. Пісарро та Е. Дега. Особливості творчої програми О. Ренуара. Реалістичні та символічні основи мистецтва О. Родена. Характеристика творчості К. Моне.

Тема 8. . Виникнення та різка зміна течій у мистецтві кінця ХІХ – першій половини ХХ ст.

Творчість головних представників постімпресіонізму: Сезана, Гогена, Ван Гога. Загальна характеристика їх художньої мови. Загальна характеристика мистецького напрямку – абстракціонізм. Особливості художньої мови експресіонізму, кубізму, футуризму, лучизму тощо. Їхні специфічні особливості та вплив на розвиток європейського мистецтва. Формування символізму в європейському образотворчому мистецтві. Сюрреалізм в образотворчому мистецтві: світогляд, еволюція стиля, загальні принципи та оригінальна творча мова.

3. Рекомендована література

Основна:

1. Ильина Т.В. История искусств / Т.В. Ильина / учеб. пос. для студ. вузов. М. : Высшая школа, 1983. – 317с.
2. Малая история искусств. Искусство средних веков в Западной и Центральной Европе / Ред. Кантор А.М. – М. : Искусство, 1981. – 382с.
3. Ильина Т.В. Русский XVIII век / Т.В. Ильина, М.Н. Щербакова / Учеб. пособ. для студ. высших учеб. зав. – М. : Дрофа, 2004. – 512с.
4. Зотов А.И. Русское искусство. Исторические очерки / А.И. Зотов, О.И. Сопочинский / Ред. Н. Моргунова. – М., Изд. академии художеств СССР, 1951. – 317с.
5. Жидков Г.В. Русское искусство XVIII века / Г.В. Жидков. – М. : Искусство, 1954. – 143 с.
6. Евангулова О.С. Изобразительное искусство в России первой четверти XVIII века / О.С. Евангулова. – М. : МГУ, 1987. – 296с.

7. Очерки русской культуры XVIII века. / Под ред. Академика Б.А. Рыбакова. Ч. 4. – М. : МГУ, 1990. – 382 с.
8. Алексеева Т.В. Боровиковский / Т.В. Алексеева. – М. : Искусство, 1960. – 41 с.
9. Наливайко Д.С. Искусство: направления, течения, стили / Д.С. Наливайко. – К., Мистецтво, 1980. – 288 с.
10. Забалуева Т.Р. История искусств. Стили в изобразительном и прикладных искусствах, архитектуре, литературе и музыке / Т.Р. Забалуева / Учебн. для вузов. – М. : АСВ, 2003. – 128 с.
11. Архипов Н.И. Бартоломео Карло Растрелли / Н.И. Архипов, А.Г. Раскин. – М.,Л. : Искусство, 1964. – 152 с.

Додаткова:

1. Валицкая А.П. Дмитрий Григорьевич Левицкий / А.П. Валицкая / Альбом-проспект. – Л., Художник РСФСР, 1958. – 23с.
2. Молева Н.И. Левицкий Д.Г. / Н.И. Молева / Жизнь в искусстве. – М., Искусство, 1980. – 278с.
3. Рокотов Федор Степанович и художники его круга. / Ред. Н. Моргунова / М. : академия художеств СССР, 1960. – 182с.
4. Павлицкая А.П. Дмитрий Григорьевич Левицкий / А.П. Павлицкая. – Л., Художник РСФСР, 1985. – 96с.
5. Петров В.Н. Михаил Иванович Козловский / В.Н. Петров. – Л., Художник РСФСР, 1976. – 68с.
6. Петров В.Н. Козловский М.И. / В.Н. Петров / Второе издание. – Л., Художник РСФСР, 1982. – 64с.
7. Леонтьева Г.К. Карл Брюллов / Г.К. Леонтьев. – Л., Художник РСФСР, 1980. – 80с.
8. Михайлова К.В. Орест Адамович Кипренский / К.В. Михайлов. – Л., Художник РСФСР, 1986. – 96с.

Інформаційні ресурси:

1. Государственная Третьяковская Галерея // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.tretyakovgallery.ru/>
2. Государственный Эрмитаж // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.hermitagemuseum.org/html_Ru/index.html
3. Музей Лувр // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://louvre.historic.ru/>
4. ШЕДЕВРЫ МИРОВОЙ ЖИВОПИСИ. КАРТИНЫ ВЕЛИКИХ ХУДОЖНИКОВ, ШЕДЕВРЫ ИСКУССТВА // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://rarities.artrussia.ru/>
5. Шедевры великих мастеров и картины знаменитых художников // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://smallbay.narod.ru/grafica.html>

Форма підсумкового контролю успішності навчання: іспит.

Засоби діагностики успішності навчання: контрольні питання.